

TENDENCIJE PROMENE SIROMAŠTVA REPUBLIKE SRBIJE U PERIODU 2006-2010.

Biljana Grujić

Institut za ekonomiku poljoprivrede, Beograd, Srbija

✉ biljana_g@iep.bg.ac.rs

Svetlana Roljević

Institut za ekonomiku poljoprivrede, Beograd, Srbija

✉ svetlana_r@iep.bg.ac.rs

Nataša Kljajić

Institut za ekonomiku poljoprivrede, Beograd, Srbija

✉ natasa_k@iep.bg.ac.rs

UDK
364.662(497.11)
"2006/2010"
Pregledni rad

Apstrakt: Svrha istraživanja je sagledavanje siromaštva u Republici Srbiji u periodu 2006-2010. godina. U radu je analiziran procenat siromašnih prema: tipu naselja, regionalnoj rasprostranjenosti, tipu domaćinstva, godinama starosti, učešću dece i odraslih, stepenu obrazovanja i socioekonomskom položaju nosioca domaćinstva. Primenjene su sledeće metode deskriptivne statistike: prosečna vrednost pojave, interval varijacije, standardna devijacija, koeficijent varijacije i stopa promene. Ukazano je i na razlike u vrednosti potrošačke jedinice izražene u dinarima, koje se koriste kao prag za utvrđivanje procentualno siromašnog stanovništva. Rezultati istraživanja ukazuju da su najsiromašnija višečlana domaćinstva i odrasli od 19 godina do 24 godine.

Primljeno:
22.08.2013.
Prihvaćeno:
14.04.2014.

Ključne reči: siromaštvo, procenat siromašnih, prag siromaštva, aspekti siromaštva, statistički pokazatelji.

Rad predstavlja deo istraživanja na projektu 46006: "Održiva poljoprivreda i ruralni razvoj u funkciji ostvarivanja strateških ciljeva Republike Srbije u okviru dunavskog regiona", kao i projekta 179028: „Ruralno tržište rada i ruralna ekonomija Srbije - diverzifikacija dohotka i smanjenje ruralnog siromaštva“ finansiranih od strane Ministarstva za prosvetu, nauku i tehnološki razvoj Republike Srbije.

1. Uvod

Definicija siromaštva utemeljena je na pojmu participacije. Savet Ministara EU je 1975. godine definisao siromašne kao “*pojedince ili porodice čiji su resursi toliko mali da ih isključuju iz minimuma prihvatljivog načina života u državi članici u kojoj žive*”. Resursi su definisani kao “*dobra, novčani prihodi i usluge iz javnih i privatnih izvora*”. Na taj način siromaštvo je definisano u relativnom smislu (SPC, 2011). Republika Srbija je potpisala Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju i podnela zahtev za prijem u EU, te će pitanja socijalnog uključivanja i smanjenja siromaštva u narednom periodu postati obavezna komponenta politike integracije u EU. Vlada Republike Srbije posvećena je ispunjenju zahteva koje je EU definisala u okviru novog razvojnog dokumenta EU *Evropa 2020* koji je prihvaćen juna 2010. godine. Kronja i sar. (2011) ističu da Strategija *Evropa 2020* ima za cilj ekonomski razvoj EU zasnovan na znanju uz očuvanje životne sredine, visok nivo zaposlenosti, produktivnosti i socijalne kohezije.

Za potrebe merenja siromaštva u Republici Srbiji koriste se apsolutna i relativna linija siromaštva. Ispod *apsolutne linije siromaštva* nalaze se punoletna lica čija je potrošnja na mesečnom nivou niža od minimalnog iznosa neophodnog za hranu i druge izdatke u koje spadaju odeća i obuća, stanovanje, zdravstvo, obrazovanje, transport, rekreacija i kultura i izdaci za ostala dobra i usluge. Imputirana renta i izdaci za trajna dobra nisu uključeni u analizu. *Relativna linija siromaštva* definiše siromaštvo u odnosu na nacionalni nivo životnog standarda i određena je kao 60% medijane prosečne potrošnje po potrošačkoj jedinici.

Prema Živkov i sar. (2012) siromaštvo, kvalitet života i stepen ranjivosti stanovništva predstavljaju osnovne determinante neravnornosti i odsustva socijalne pravednosti kada se posmatraju urbana i ruralna područja. Kada se govori o ravnomernoj i pravednoj socijalnoj politici u odnosu na ruralna područja, ovo pitanje treba razmatrati u tri nivoa. *Prvi nivo* se odnosi na opštu podršku razvoju ruralnih područja. *Drugi nivo* podrazumeva razmatranje ruralnih specifičnosti koje ih čine različitim od urbanih područja. *Treći nivo* podrazumeva prepoznavanje specifičnosti između samih ruralnih teritorija.

2. Materijal i metod rada

Istraživački rad prati tendenciju promene ukupnog broja siromašnog stanovništva Srbije prema različitim kriterijumima. U petogodišnjem periodu (2006-2010.) analizirani su različiti uzroci siromaštva. Procentualni godišnji pokazatelji siromašnog stanovništva prema različitim kategorijama poređeni su sa ukupnim brojem stanovništva prema godinama, pri čemu su dobijene apsolutne vrednosti siromašnih. Iste vrednosti korišćene su za izračunavanje

pokazatelja deskriptivne statistike. Korišćeni kompjuterski program za obradu pokazatelja deskriptivne statistike je *Microsoft Excel 2010*, a potom su isti podaci prikazani tabelarno uz tumačenje vrednosnih pokazatelja.

Analiza siromaštva u Srbiji pomoću standardnih statističkih metoda, a prema godinama posmatranja, obuhvata sledeće aspekte: prema tipu naselja (gradsko i vangradsko područje), prema regionu (Beograd, Vojvodina i Centralna Srbija), prema tipu domaćinstva (jednočlana, dvočlana, tročlana, četvoročlana, petočlana, šestočlana i više), prema godinama starosti (deca do 13, deca od 14 do 18, odrasli od 19 do 24, odrasli od 25 do 45, odrasli od 46 do 64, stari 65 i više godina), prema uzrastu (deca i odrasli), prema obrazovanju nosioca domaćinstva (nezavršena osnovna škola, osnovna škola, srednja škola, viša i visoka škola), prema socioekonomskom položaju nosioca domaćinstva (samozaposleni, zaposleni, nezaposleni, penzioneri i ostali neaktivni).

Prikupljeni podaci obrađeni su standardnim statističkim metodama:

- prosečna vrednost pojave;
- interval varijacije (minimum i maksimum);
- standardna devijacija;
- koeficijent varijacije i
- stopa promene.

Stopa promene može se izračunati direktno iz apsolutnih vrednosti vremenske serije, primenom sledećeg izraza:

$$r = (G - 1); G = \left(\frac{Y_n}{Y_1}\right)^{\frac{1}{n-1}}$$

gde je: r stopa godišnje promene; G je stalna relativna promena pojave; Y_1 je apsolutna vrednost prvog člana vremenske serije; Y_n je apsolutna vrednost poslednjeg člana vremenske serije; n je broj članova serije, odnosno broj godina (Novković i sar., 2011.).

U istraživanju korišćeni su podaci iz godišnjih publikacija Republičkog zavoda za statistiku Srbije i adekvatnih literatura. Istovremeno, korišćeni su podaci sa zvanične internet prezentacije Tima za socijalno uzključivanje i smanjenje siromaštva, koji sistematizovano prate procentualne pokazatelje siromaštva prema različitim aspektima.

3. Siromaštvo u RS

Prema Cvejić i sar. (2010) Srbija je nisko urbanizovana zemlja u evropskim razmerama. Osim niskog udela gradskog stanovništva, Srbiju karakteriše i niska infrastrukturna opremljenost. Pomenuta karakteristika mnoga ruralna područja

čini neatraktivnim za ekonomska ulaganja i stanovanje, što je suprotno tendencijama u visokourbanizovanim zemljama.

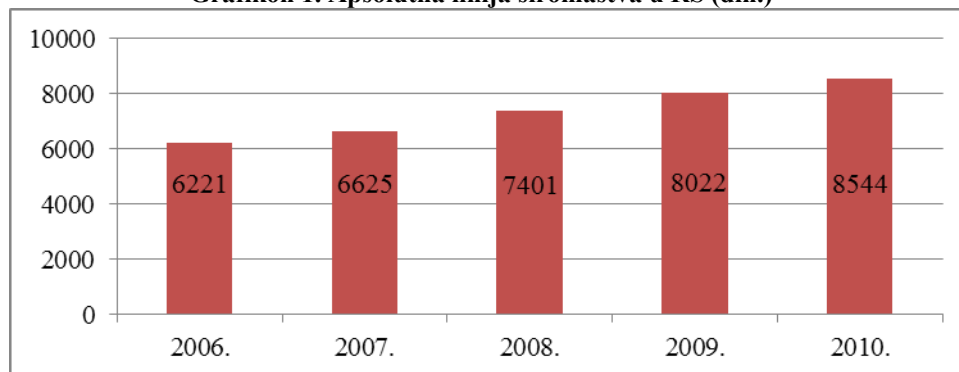
Oko 45% ukupnog stanovništva živi u ruralnim područjima, koja zahvataju tri četvrtine teritorije zemlje. Prema rezultatima Ankete o životnom standardu stanovništva (AŽS), sprovedene u periodu maj/jun 2002. godine, oko 58% siromašnih stanovnika Srbije živi u ruralnim područjima. Udeo siromašnih među ruralnim stanovništvom je 14,2%. To je više od procenta siromašnih na nivou ukupne populacije, koji iznosi 10,6% i gotovo dvostruko više u odnosu na siromaštvo u gradovima, koje iznosi 7,8%. To znači da je svaki sedmi ruralni stanovnik siromašan (Popović i sar., 2008.). AŽS koja je realizovana 2002. i 2003. godine, pokazala je da je 14% stanovnika ili oko milion ljudi u RS živelo ispod linije apsolutnog siromaštva, a linija siromaštva bila je 4.970 dinara mesečno po članu domaćinstva.

AŽS iz 2007. godine pokazuje da je siromaštvo u RS pretežno ruralni fenomen. Stopa siromaštva duplo je viša u ruralnim nego u urbanim sredinama (9,8% prema 4,3%). Razlike u siromaštvu između grada i sela su produbljene u periodu između dve AŽS (2002. i 2007.) na šta ukazuje porast odnosa ruralnog siromaštva prema urbanom sa 1,6 na 2,3 (Cvejić i sar., 2010).

U RS siromaštvo je izloženije stanovništvo koje živi na vangradskom području, zatim višečlana domaćinstva (posebno ona koja u svom sastavu imaju više dece, nezaposlenih i neaktivnih članova), domaćinstva čiji je nosilac nižeg obrazovnog nivoa i sl. (Grujić i sar., 2013.)

Na grafikonima 1 i 2 data su kretanja siromaštva u Srbiji prikazana apsolutnom i relativnom linijom siromaštva, kao dva vida računanja procentualno siromašnog stanovništva. Međutim, mogu se uočiti procentualne razlike ukupnog siromašnog stanovništva između dva vida računanja.

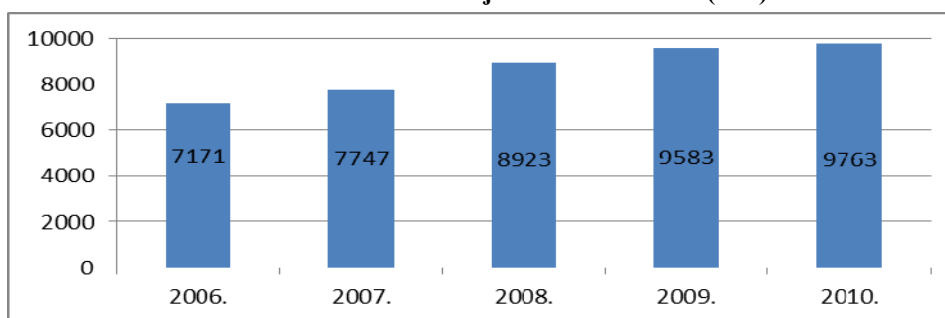
Grafikon 1. Apsolutna linija siromaštva u RS (din.)

Izvor: http://www.inkluzija.gov.rs/?page_id=3179&lang=cs

Apsolutna linija siromaštva ukazuje da je procenat siromašnih od 2006. do 2008. godine opao za 2,7%, a u 2010. u odnosu na 2008. godinu (minimalna stopa siromaštva) povećala se za 3,1%. Dakle, 2010. bilo je za 0,4% više siromašnih nego u 2006. iako je apsolutna linija siromaštva viša za 2.323 dinara, tj. za 37,34%. Generalno, u petogodišnjem periodu apsolutna linija siromaštva je konstantno rasla, dok procenat siromašnih varira (opada pa raste). U 2010. godini stanovništvo koje ostvaruje zaradu ispod 8.544 dinara smatralo se siromašnim, odnosno 9,2% stanovništva.

Grafikon 2. Relativna linija siromaštva u RS (din.)

Izvor: http://www.inkluzija.gov.rs/?page_id=3179&lang=cs

Relativna linija siromaštva, koja se određuje kao 60% medijane lične potrošnje po potrošačkoj jedinici, pokazuje da je 2010. godine u RS bilo siromašno 14,5% stanovništva, a linija siromaštva iznosila je 9.763 dinara mesečno po potrošačkoj jedinici. Procenat siromašnih 2006. godine bio je 14,4% odnosno linija siromaštva iznosila je 7.171 dinar mesečno po potrošačkoj korpi. Najmanji procenat siromašnih bio je u 2008. godini (13,2%), a vrednost linije siromaštva 8.923 dinara. Shodno tome, iako je linija siromaštva rasla, procenat siromašnih je varirao (od 2006. do 2008. godine opada, a od 2008. do 2010. raste).

Shodno prethodnim konstatacijama za oba vida izražavanja procenta siromašnog stanovništva, razumno i očigledno obrazloženje je da dolazi do istovremenog porasta nezaposlenosti i inflacije, što povratno utiče na porast stope siromaštva RS (Grujić i sar., 2013.).

4. Analiza promene siromaštva u RS

Socioekonomska struktura porodičnih gazdinstava značajan je pokazatelj ukupne privredne diversifikacije i stanja u Srbiji. Tranzicioni period je obeležen značajnim promenama u socioekonomskoj strukturi gazdinstava, izazvanih prirodnim reprodukcijom procesima, ali i uticajem društvenih i ekonomskih reformi (Božić i sar., 2006.).

Procenat siromašnih prema tipu naselja. Procenat siromašnih koji se nalaze ispod linije apsolutnog siromaštva beleži rast i u gradskim i u vangradskim područjima.

Tabela 1. Analiza siromaštva u RS prema tipu naselja

Područje	Prosek $\bar{X}$	Interval varijacije		Standardna devijacija	Koeficijent varijacije C_v (%)	Stopa promene r (%)
		Min	Max			
Gradsko područje	395.510	358.720	442.895	30.964,97	7,83	0,14
Vangradsko područje	811.635	551.267	991.635	168.865,4	20,81	0,01

Izvor: http://www.inkluzija.gov.rs/?page_id=1490; proračun autora.

Prosečan broj siromašnih gradskog područja iznosio je 395.510 stanovnika. Broj siromašnih kretao se u intervalu od 358.720 do 442.895 stanovnika uz standardnu devijaciju od 30.964,97. Koeficijent varijacije u analizi ostvaruje vrednost 7,83 uz pozitivnu stopu promene od 0,14. Prosečan broj siromašnih vangradskog područja iznosio je 811.635 stanovnika. Broj siromašnih kretao se u intervalu od 551.267 do 991.635 stanovnika uz standardnu devijaciju od 168.865,4. Koeficijent varijacije u analizi ostvaruje visoku vrednost 20,81 uz pozitivnu stopu promene od 0,01%. Dakle, veća je prisutnost prosečnog broja siromašnog stanovništva u vangradskom nego u gradskom području.

Procenat siromašnih po regionima. Struktura siromašnih može se prikazati i na osnovu regionalne rasprostranjenosti, pri čemu je najugroženiji region Centralne Srbije.

Tabela 2. Procenat siromašnih u RS po regionima

Područje	Prosek $\bar{X}$	Interval varijacije		Standardna devijacija	Koeficijent varijacije C_v (%)	Stopa promene r (%)
		Min	Max			
Beograd	274.730	177.158	386.446	74.481,17	27,11	0,48
Vojvodina	574.031	358.720	878.408	175.866,22	30,64	-0,63
Centralna Srbija	705.541	514.516	874.972	122.606	17,38	0,25

Izvor: Tim za socijalno uključivanje i smanjenje siromaštva Republički zavod za statistiku, 2012.; proračun autora.

Najvišu prosečnu vrednost siromašnog stanovništva beleži Centralna Srbija (705.541), pa Vojvodina (574.031) i najnižu Beograd (274.730). Broj

siromašnog stanovništva Centralne Srbije kretao se u intervalu od 514.516 do 874.972, u Vojvodini od 358.720 do 878.408 i u Beogradu od 177.158 do 386.446. Standardna devijacija u Centralnoj Srbiji je 122.606, Vojvodini 175866.22 i u Beogradu 74.481,17. Koeficijent varijacije je najviši u Vojvodini 30,64%, zatim Beogradu 27,11% i najniži u Centralnoj Srbiji 17,38%. U posmatranom petogodišnjem periodu (2006-2010. godina) najvišu stopu promene beleži Beograd (0,48%), zatim Centralna Srbija (0,25%), dok Vojvodina ostvaruje negativnu stopu (- 0,63%) i ukazuje na postepeni pad broja siromašnog stanovništva.

Procenat siromašnih prema tipu domaćinstva. Najugroženija su domaćinstva sa pet i šest i više članova budući da je njihov indeks siromaštva iznad proseka populacije i bio je najviši u poređenju sa ostalim demografskim grupama. Neznatan pad broja siromašnih nalazimo samo kod jednočlanih domaćinstava.

Tabela 3. Procenat siromašnih u RS prema tipu domaćinstva

Tip domaćinstva	Prosek $\bar{X}$	Interval varijacije		Standardna devijacija	Koeficijent varijacije C_v (%)	Stopa promene r (%)
		Min	Max			
Jednočlana	519.539	408.320	649.579	104.700,23	20,15	-1,11
Dvočlana	513.667	404.262	679.105	121.867,54	23,73	-1,01
Tročlana	399.680	361.697	510.401	55.952,09	14,00	0,70
Četvoročlana	404.183	344.078	517.692	63.948,75	15,82	0,51
Petočlana	573.133	382.212	853.098	168.225,91	29,35	0,82
Šestočlana i više	1.063.104	735.022	1.282.201	186.441,94	17,54	-0,17

Izvor: Tim za socijalno uključivanje i smanjenje siromaštva i Republički zavod za statistiku, 2012.; proračun autora.

Najvišu prosečnu vrednost siromašnog stanovništva ostvaruju domaćinstva sa šest i više članova (1.063.104), a sa opadanjem broja članova domaćinstva smanjuje se i broj siromašnog stanovništva. Najniži broj siromašnog stanovništva pripada kategoriji tročlanih porodica (399.680). U šestočlanim porodicama broj siromašnih kreće se u intervalu od 735.022 do 1.282.201 stanovnika, a u tročlanim od 361.697 do 510.401 stanovnika. Standardna devijacija šestočlanih porodica je 186.441,94, a tročlanih 55.952,09. Koeficijent varijacije najvišu vrednost ostvaruje kod petočlanih (29,35%), a najnižu kod tročlanih domaćinstava (14 %). Stopa promene najvišu pozitivnu vrednost ostvaruje kod petočlanih (0,82 %), a najvišu negativnu vrednost kod jednočlanih domaćinstava (-1,11 %).

Procenat siromašnih prema godinama starosti. Porast siromaštva beležimo kod svih godina starosti stanovništva, a najmanji porast siromaštva beležimo u kategoriji stara lica preko 65 godina starosti.

Tabela 4. Procenat siromašnih u RS prema godinama starosti

Godine starosti	Prosek $\bar{X}$	Interval varijacije		Standardna devijacija	Koeficijent varijacije C_v (%)	Stopa promene r (%)
		Min	Max			
Deca do 13	787.882	536.566	998.927	154.489,66	19,61	0,38
Deca od 14 do 18	660.473	507.165	867.154	116.979,16	17,71	-0,67
Odrasli od 19 do 24	568.411	433.663	838.515	140.921,95	24,79	1,14
Odrasli od 25 do 45	530.758	367.511	648.938	103.109,17	19,43	0,10
Odrasli od 46 do 64	474.845	388.003	583.315	74.116,13	15,61	0,29
Stari 65 i više godina	635.562	549.061	760.303	94.703,28	14,90	-0,63

Izvor: Tim za socijalno uključivanje i smanjenje siromaštva i Republički zavod za statistiku, 2012.; proračun autora.

Najviši prosečan broj siromašnih pripada deci do 13 godina (787.882) i kreće se u intervalu od 536.566 do 998.927 stanovnika. Najniži prosečan broj siromašnih e+je u kategoriji odrasli od 46 do 64 godine (474.845) i kreće se u intervalu od 388.003 do 583.315 stanovnika. Standardna devijacija dece do 13 godina je 154.489,66, koeficijent varijacije 19,61% i pozitivna prosečna stopa promene od 0,38%. Odrasli od 46 do 64 godine ostvaruju standardnu devijaciju od 74.116,13, koeficijent varijacije 15,61% i pozitivnu stopu promene od 0,29%.

Procenat siromašne dece i odraslih. Povećanje siromaštva beležimo i kod dece i kod odraslih od 2008. godine, ali zabrinjava podatak da broj siromašne dece u Srbiji značajnije raste.

Tabela 5. Procenat siromašne dece i odraslih u RS

Uzrast	Prosek $\bar{X}$	Interval varijacije		Standardna devijacija	Koeficijent varijacije C_v (%)	Stopa promene r (%)
		Min	Max			
Deca	745.413	521.866	889.555	133.319,96	17,89	0,09
Odrasli	539.626	426.313	619.772	77.800,07	14,42	0,05

Izvor: http://www.inkluzija.gov.rs/?page_id=1490; proračun autora.

Iz tabelarnog pregleda se vidi da je više siromašne dece nego odraslih. Naime, prosečan broj siromašne dece je 745.413, a odraslih 539.626. Broj siromašne dece kreće se u intervalu 521.866 – 889.555, a odraslih 426.313 – 619.772. Standardna devijacija kod dece je 133.319,96, a kod odraslih 77.800,07. Koeficijent varijacije kod dece je visok i iznosi 17,89%, a kod odraslih 14,42%. Prosečna pozitivna stopa promene kod dece je 0,09%, a kod odraslih 0,05%, što ukazuje na povećanje siromašnog stanovništva u obe kategorije.

Procenat siromašnih prema obrazovanju nosioca domaćinstva. Najveći broj siromašnih beleži se u kategoriji lica sa nezavršenom osnovnom školom i osnovnom školom. Evidentno je da stepen obrazovanja direktno utiče na stepen siromaštva društva. U kategorijama stanovništva sa završenom višom i visokom školom oigledan je najniži procenat siromašnih.

Tabela 6. Procenat siromašnih u RS prema obrazovanju nosioca domaćinstva

Stepen obrazovanja	Prosek $\bar{X}$	Interval varijacije		Standardna devijacija	Koeficijent varijacije C_v (%)	Stopa promene r (%)
		Min	Max			
Nezavršena osnovna škola	1.144.910	661.520	1.556.429	309.111,23	27,00	-1,01
Osnovna škola	872.211	673.514	1.015.385	129.149,25	14,81	-0,23
Srednja škola	345.733	219.624	407.636	67.229,65	19,45	-0,38
Viša škola	111.415	7.382	198.456	73.942,76	66,37	3,48
Visoka škola	80.969	29.526	139.654	46.313,94	57,20	-2,05

Izvor: Tim za socijalno uključivanje i smanjenje siromaštva i Republički zavod za statistiku, 2012; proračun autora.

Najviši prosečan broj siromašnih u Srbiji pripada kategoriji stanovništva sa nezavršenom osnovnom školom (1.144.910), a najniži kategoriji stanovništva sa visokom školom (80.969). Interval varijacije stanovništva sa nezavršenom osnovnom školom kreće se od 661.520 do 1.556.429, dok kod stanovništva sa visokom školom od 29.526 do 139.654. Kod stanovništva sa nezavršenom osnovnom školom standardna devijacija iznosi 309.111,23, koeficijent varijacije 27,00% i negativna stopa promene od -1,01%, što ukazuje na pad prosečnog broja siromašnog stanovništva u petogodišnjem periodu. Kod stanovništva sa visokom školom standardna devijacija iznosi 73.942,76, koeficijent varijacije 57,20% i negativna stopa promene od -2,05%, što ukazuje na pad prosečnog broja siromašnog stanovništva u petogodišnjem periodu. Porast prosečnog broja siromašnog stanovništva beleži se samo u kategoriji sa višom školom, pri čemu je stopa promene 3,48%.

Procenat siromašnih prema socioekonomskom položaju nosioca domaćinstva. Najveći procenat siromašnih prema ovom pokazatelju pripada grupi nezaposlenih kojih je 2010. bilo 17,9% i ostalih neaktivnih stanovnika sa 17,1%.

**Tabela 7. Procenat siromašnih u RS
prema socioekonomskom položaju nosioca domaćinstva**

Socio-ekonomski položaj nosioca domaćinstva	Prosek $\bar{X}$	Interval varijacije		Standardna devijacija	Koeficijent varijacije C_v (%)	Stopa promene r (%)
		Min	Max			
Samozaposleni	616.390	374.861	804.592	174.859,77	28,37	-0,17
Zaposleni	355.839	286.659	391.224	39.546,63	11,11	-0,04
Nezaposleni	1.144.518	804.592	1.305.167	185.790,14	16,23	0,45
Penzioneri	504.706	418.963	652.218	88.602,53	17,56	-0,95
Ostali neaktivni	1.681.504	1.139.284	2.144.996	418.491,35	24,89	-1,28

Izvor: Tim za socijalno uključivanje i smanjenje siromaštva i Republički zavod za statistiku, 2012.; proračun autora.

Najniži prosečan broj siromašnog stanovništva ostvaruje se u kategoriji zaposlenih (355.839), a najviši u kategoriji ostali neaktivni (1.681.504). Broj siromašnih u grupi zaposlenog stanovništva kreće se u intervalu od 286.659 do 391.224, standardna devijacija je 39.546,63, koeficijent varijacije je 11,11% i ostvaruje se blagi pad siromašnog stanovništva od -0,04%. Broj siromašnih u grupi ostali neaktivni kreće se u intervalu od 1.139.284 do 2.144.996, standardna devijacija je 418.491,35, koeficijent varijacije je 24,89% i ostvaruje se najviša negativna stopa promene od -1,28%, odnosno ova grupa beleži pad siromašnog stanovništva u petogodišnjem periodu.

5. Zaključak

Generalno, u petogodišnjem periodu apsolutna i relativna linija siromaštva su konstantno rasle (vrednost mesečne potrošačke korpe), dok procenat siromašnih varira (od 2006. do 2008. opada, a od 2008. do 2010. raste). Shodno prethodnim konstatacijama za oba vida izražavanja procenta siromašnog stanovništva, razumno i očigledno obrazloženje je da dolazi do istovremenog porasta nezaposlenosti i inflacije, što povratno utiče na porast stope siromaštva Srbije (Grujić i sar., 2013.).

Rezultati istraživanja pokazuju da u petogodišnjem periodu (2006-2010.) veći porast siromašnog stanovništva ispoljava se na gradskom (0,14%) nego na

vangradskom području (0,01%) i u proseku je bilo 395.510 siromašnih stanovnika. Područje Beograda beleži pozitivnu stopu siromaštva od 0,48%, Centralna Srbija 0,25%, dok Vojvodina beleži negativnu stopu siromaštva od -0,63%. Najveću pozitivnu stopu promene u broju siromašnog stanovništva beleže petočlana domaćinstva (0,82%), a najveću negativnu beleže jednočlana domaćinstva (-1,11%). Najveći procenat siromašnog stanovništva pripada kategoriji odrasli od 19 do 24 (1,14%), dok smanjenje siromašnog stanovništva beleži se u kategoriji dece od 14 do 18 godina (-0,67%). U kategorijama stanovništva sa završenom višom i visokom školom očigledan je najniži procenat siromašnih, ali najveći porast stope promene u analiziranom periodu (3,48%). Razmatrajući socioekonomski položaj nosioca domaćinstva najveći procenat siromašnih pripada kategoriji nezaposlenih, ali pozitivna stopa promene (0,45%) ukazuje na njihov konstantan porast.

Najbolji pregled kretanja broja siromašnog stanovništva ispoljava stopa promene. Shodno tome, pozitivne stope promene beleže konstantni porast siromašnog stanovništva u petogodišnjem periodu: gradsko i vangradsko područje, područje Beograda i Centralne Srbije, petočlana i tročlana domaćinstva, odrasli od 19 do 24 godine i nosioci domaćinstva sa završenom višom školom.

Takođe, izračunate su i negativne stope promene siromašnog stanovništva koje ukazuju na njihovo konstantno opadanje: područje Vojvodine, jednočlana i dvočlana domaćinstva, deca starosti od 14 do 18 i stari sa 65 i više godina i nosioci domaćinstva sa završenom visokom školom.

Generalno, socijalni razvoj, kao komponenta lokalnog razvoja, odnosi se na širok spektar socijalnih pitanja i razloga na koje je potrebno odgovoriti. Strateški cilj održivog razvoja u oblasti socijalne zaštite jeste obezbeđivanje efikasne usluge na bazi razvijene mreže institucija koje su u stanju da otklone ili ublaže rizike kojima su izloženi građani.

Siromaštvo je izraženije u ruralnim područjima jer su visina plate, razvijenost infrastrukture, prihodi i sl. manji. Ali, bilo da je siromaštvo na selu posledica lošije demografske strukture stanovništva ili nekog drugog razloga, socijalna politika države bi morala da bude jedinstvena za sve stanovnike RS. Činjenica da neko ko je siromašan živi na selu ne bi trebalo da dovodi do umanjenja prava koje imaju svi građani RS (Živkov, et all, 2012.).

Literatura

Božić, D., Munćan, P., Bogdanov, N. (2006) "Ekonomsko-socijalna obeležja porodičnih gazdinstava Srbije", *Ekonomika poljoprivrede*, Specijalni broj: 399-408.

- Cvejić, S., Babović, M., Petrović, M., Bogdanov, N., Vuković, O. (2010) *Socijalna isključenost u ruralnim oblastima Srbije*, UNDP Srbija, Sektor za inkluzivni razvoj, str. 32-34.
- Grujić, B., Roljević, S., Kljajić, N. (2013) "Categorization of poverty in the Republic of Serbia in the period 2006-2010." *Economics of Agriculture*, 2(2013): 309-320.
- Kronja, J., Avlijaš, S., Matejić, V., Todić, D., Kovačević, A., Branković, J. (2011) *Vodič kroz strategiju Evropa 2020*, Evropski pokret Srbija, Beograd, str. 8. (<http://www.emins.org/sr/publikacije/knjige/11-vodic-kroz-evropu-2020.pdf>)
- Novković, N., Mutavdžić, B., Ivanišević, D., Tešić-Miličić, M. (2011) „Stanje i perspektive razvoja stočarstva u Vojvodini“, *Škola biznisa* 1(2011): 89-100.
- Popović, V., Milovanović, M., Tomić, D. (2008) "Podrška poljoprivredi i ruralnom razvoju u funkciji smanjenja siromaštva u Srbiji", *Ekonomika poljoprivrede*, 1(2008): 69-82.
- Social Protection Committee (2011) *SPC ASSESSMENT OF THE SOCIAL DIMENSION OF THE EUROPE 2020 STRATEGY (2011) REPORT – 10 February 2011*, COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION, Brussels, pp. 10. (<http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/11/st06/st06624-ad01.en11.pdf>)
- Vlada Republike Srbije (2010) *Srbija 2020: Koncept razvoja Republike Srbije do 2020. godine – Nacrt za javnu raspravu*, Beograd
- Vlada Republike Srbije (2011) *Kratak pregled 1. nacionalnog izveštaja o socijalnom uključivanju i smanjenju siromaštva u Republici Srbiji, uloga lokalnih samouprava*, Tim za socijalno uključivanje i smanjenje siromaštva, Beograd
- Živkov, G., Marković D., I., Tar, D., Božić, M., Milić, B., Paunović, M., Bernardoni, P., Marković, A., Teofilović, N. (2012) *Budućnost sela u Srbiji*, Tim za socijalno uključivanje i smanjenje siromaštva, Kabinet potpredsednice Vlade za evropske integracije, Beograd, Srbija, str. 140.
- http://www.inkluzija.gov.rs/?page_id=1490;
- http://www.inkluzija.gov.rs/?page_id=3179&lang=cs

TRENDS OF CHANGE REGARDING POVERTY IN THE REPUBLIC OF SERBIA IN THE PERIOD 2006-2010

Abstract: The purpose of the study was to assess poverty in Serbia in the period 2006-2010. This paper analyzes the percentage of the poor by: type of neighborhood, regional distribution, household type, age, involvement of children and adults, level of education and socio - economic status of the household. The following methods of descriptive statistics were applied: the average value of the appearance, the interval of variation, standard deviation, coefficient of variation and the rate of change. It points to the differences in the values of consumer units denominated in RSD, which is used as a threshold for determining the percentage of the poor population. The research results indicate that the poorest are multi-member households and adults at the age of 19-24.

Keywords : poverty, poverty rate, the poverty threshold, aspects of poverty, statistics indicators